

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

red. en sekr. riouwstraat 59, wormerveer
adm.: kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. J. VERLEUR — AMERSFOORT

Ieder zingt zijn eigen lied.....

Markus 15, vers 34

Er zijn vandaag de dag heel veel depressieve mensen, die vinden dat ze nergens voor deugen. Nooit tevreden met zichzelf. Die nergens meer om geven. Om eigen werk niet. Om eigen kleren niet. Om de samenleving niet. Niemand begrijpt hen. Je kunt er met bijna niemand over praten. Je wordt (zeggen ze) altijd weer teruggegooid op jezelf. Er wordt beleefdheidshalve of meewarig naar je geluisterd. Maar dan ga je maar weer naar jezelf terug. En ieder zingt zijn eigen lied.

Je voelt je van God en mensen verlaten.

In zulke situaties is vaak medische hulp geboden, omdat de innerlijke spanningen zó hoog kunnen oplopen, dat een explosie dreigt, die aanleiding kan worden (of is geworden) tot een pathologische ontlading van agressiviteit tegen zichzelf of tegen de omgeving.

We mogen erg dankbaar zijn, dat die hulp gelukkig te krijgen is.

We gaan er hier niet dieper op in, omdat dit buiten het bestek van dit artikel en buiten onze bevoegdheid ligt.

Maar wel willen we ons bij het licht van het evangelie realiseren, hoe diep menselijk het lijden van onze Heer Jezus Christus is geweest, toen Hij aan zijn kruis zijn verlatenheid van God heeft uitgeroepen, maar dat tegelijk zó messiaans deed, omdat Hij dat deed met de woorden van zijn eigen lied, zoals dat reeds in het oude verbond werd gezongen in psalm 22.

Wanneer David deze psalm dicht, blijkt al duidelijk, dat *verlatenheid* verreweg het diepst-onpeilbare leed van het mensenhart kan zijn.

David bezingt deze verlatenheid als een diepe depressie.

Overal om hem heen dringen de mensen op en laten hem voelen, dat hij nergens meer is. Hoe hij er dan aan toe is, geeft de nieuwe berijming zo weer, dat „zijn lijf verteerd is tot de lege som van zijn geraamte.“ Als mens heb je dan geen functie

meer. Je bent een optelsom van waardeloze botjes. Met een hart als was. Het kan er niet meer tegen. Je laat je maar duwen en stoten. Je kleren zijn voor de meestbiedende te koop of waardeloze oude rommel geworden voor wat de gek er voor geeft.

Hoe moet je bestaan, als je nergens meer voor deugt?

David voelt zich een worm, die je fijn trapt, omdat je geen vent meer bent, die zelf beslissingen neemt.

Als je je dan óók van God verlaten voelt, is het diepste dieptepunt bereikt.

Dan ben je nergens meer. Dat is er alleen maar de kreet: „waarom?“

Want als de levende God geen antwoord meer geeft, moet je toch weer naar jezelf terug.

En je zingt je eigen lied van verlatenheid.

En juist dit lied van verlatenheid is het kruiswoord van de Heer geworden, toen het duister van Gods toorn op Golgotha daalde.

Het is *zijn* lied, want de Geest, die David dreef en inspireerde, is Zijn Geest.

De diepste depressie, die David als mens doorleefde, werd geborgen door de Geest van Hem, die juist zijn mens-zijn ten offer bracht aan het kruis.

Waar dien je nog voor, als alle mensen je in de steek laten? Maar waar ben je dan nog, als je je óók van God verlaten weet?

Waar dien je nog voor, als zelfs je body alleen maar een optelsom van botjes is geworden?

Waar geef je nog om, als je hart was geworden is, een klont vormloze willoosheid, die je alle kanten kan opduwen?

Voor wie in de samenleving kun je nog iets betekenen, als zelfs mijn kleren bij de lorreboer belanden? Wat betekent je werk, als de mensen spottend volhouden, dat je jezelf immers tóch niet in de hemel kunt brengen?

En dat Góð je toch óók niet moet, want Hij doet ook niets.

Zo zingt onze Heer zijn eigen lied van verlatenheid.

„Waarom hebt U mij verlaten?“

„Als water ben ik uitgestort en al mijn beenderen zijn ontworcht; mijn hart is gesmolten als was; het is gesmolten in mijn binnenste; verdroogd is mijn kracht als een scherf; mijn tong kleeft aan mijn gehemelte; in het stof van de dood legt U mij neer.“ (ps. 22 : 15 en 16)

Verlatenheid! Waar deug ik nog voor?

Het is opvallend, dat juist in ónze tijd, waarin de mens alleen maar mens wil zijn, de klacht over verlatenheid en de daaruit voortvloeiende depressie, zo sterk geuit en beleefd wordt.

Nu het menselijk denken bewust heeft gekozen voor het irrationele; voor de geworpenheid in het bestaan; nu zijn bestaan zélf zijn zondeval en zijn ellende geworden is; nu de angst levensprincipe geworden is, omdat hij bestaat in en leeft voor de dood; nu bespringt de verlatenheid hem als een klauwig monster, dat zijn leven verteert.

Als je niet anders bent, dan het produkt van een „natuurlijke“ evolutie; als die natuur zinloos „lief“ en tegelijk zinloos „wreed“ kan zijn; dan blijft er niets anders over dat de agressie, waarin deze verlatenheid vaak explodeert.

Dát mens-zijn zonder God; dát verlaten-zijn is het lijden van onze Heer Jezus Christus geweest aan zijn kruis.

Waarom hebt U mij verlaten? Waar deug ik nog voor?

God de Vader had zijn Zoon geroepen om te bestaan, dat wil zeggen: uit zichzelf te treden om voor de ander te leven.

Zo lief had God de wereld, zijn wereld.

Die wereld vergaat op de schouders van Jezus van Nazareth.

Die wereld streft in de wonden van Jezus Christus, die gekomen was om de wil van zijn Vader te doen.

Maar in het donker is Hij als een vormloze verzameling waardeloze beenderen. Nog niet eens een skelet in een leskamer van het ziekenhuis. Zijn hart staat nog niet eens stil door een infarkt.

Hij is nergens meer. Van iedereen verlaten.

En waar blijft de Vader nu? God, waarom hebt U mij verlaten?

Zo zingt Jezus zijn eigen lied, niet het lied van verlangen, maar het lied van verlating.

Zijn kleren zijn voor de wacht, die erom gokken.

En Hijzelf wordt straks bij de afval der wereld weggelegd. Mijn God, *waarom?*

Maar Hij zingt toch ook zijn eigen lied.

Want hoewel de Vader Hem in de steek gelaten heeft, houdt hij (wonderlijk genoeg) vast aan *zijn* God.

Verlaten, maar de depressie zinkt niet weg in de diepste werkelijkheid. God is niet dood.

God is maar niet de projectie van geloof of religie.

God kan Hem vandaag niet verlossen, maar bestaat toch niet alleen in verbeelding.

De satan en zijn dienaren kunnen Hem álles ontnemen, maar toch kunnen zij aan Hemzélf niet komen. Hij zingt zijn eigen lied, het lied van verzoening en verlossing.

Hij zingt in zijn lied het lied van mijn verlating.

Ja, ja, geplaagde mens met je depressies. Christus heeft jouw verlatenheid gedragen.

Als je het gevoel hebt, dat je nergens meer voor deugt, dan is de Heer net zo verzocht geweest.

En zelfs de tranquillizer; het middel, dat de psychiater u geven mag om tot rust te komen; om uit de put te komen; is door Jezus Christus met zijn bloed gekocht en betaald aan het kruis.

Nee, dat betekent natuurlijk niet, dat er verder geen behandeling nodig is; niet, dat een kind van God zich niet verlaten en daardoor diep gedeprimeerd kan voelen. Denk aan Davids psalm.

Maar het betekent wél, dat géén put zo diep is, geen verlatenheid zo groot, of er is een hand, een daad, een middel, dat helpt.

Zelfs als je voelt als een samenraapsel van botjes en lege organen, zelfs als je hart voelt als een weke klomp was, als je de grond voelt wijken, omdat je nergens voor deugt, zelfs dan heeft Christus uw eigen lied gezongen. Het lied van verlatenheid, het lied van verlossing.

Zelfs uw skelet heeft zijn functie in Hem.

Ga nooit terug naar uzelf. Zing uw eigen lied, omdat Christus U gekocht en betaald heeft.

Je kunt je onmetelijk verlaten voelen maar God is er altijd bij.

Omdat Christus úw eigen lied zong in het donker.

Golgotha! Verlatenheid! Maar praat er met Jezus over. Hij droeg het voor U!!!

Discussie over dienstweigering

(4)

Antwoord aan drs K. Goudriaan

„Het meest heb ik bezwaar tegen de wijze, waarop onze overheid wordt gelijkgesteld met de overheden waarover de bijbel en dan vooral het O.T. spreekt”, schrijft drs G. Bij het vele dat hij in zijn artikelen ter sprake brengt zoek ik naar enige algemene gezichtspunten waar het bijzondere bij ondergebracht kan worden. Ik meen dat we hier op zo'n algemeen gezichtspunt stuiten. Daarop ingaande kan ik iets laten zien van de achtergrond van mijn bijbelgebruik om zo de indruk van willekeur die ik gewekt heb weg te nemen.

Hoe zit dat met de gelijkstelling van onze overheid met die van het oudtestamentische Israël? Is Nederland zo iets als het Israël van de nieuwe dag? Aan zulke gedachtengangen stoot men zich vandaag. 'God, Nederland en Oranje' — er wordt met weersin aan herinnerd dat men vroeger in zoiets geloofde. Meteen al heb ik hier behoefte aan twee opmerkingen. In de eerste plaats, dat deze voorstelling niet typisch nederlands is. In Engeland en in Schotland en eigenlijk in alle 'christelijke' landen kun je deze 'gelijkstelling' (nou ja...) tegen komen. Het is dus niet nodig hierop met een typisch nederlandse schaamte te reageren. En in de tweede plaats valt mij op dat mensen die hiertegen storm lopen, in een ander verband toch weer tamelijk gemakkelijk te vinden zijn voor een trits als 'God, Mokum en de Synagoge' en er vol begrip en zelfs adoratie tegenover staan, wanneer in joodse kringen Amsterdam gezien wordt als het Jeruzalem van het westen. Dat is toch iets vergelijkbaars? Maar het feit dat men dit zo oncritisch accepteert wijst er op dat de aanstoot aan 'God, Nederland en Oranje' meer emotioneel dan doordacht is.

☆☆☆

Maar nu op het punt zelf ingaande: wat gebeurt er uit een oogpunt van bijbel-gebruik, wanneer in ons volkslied aan prins Willem van Oranje de woorden in de mond worden gelegd: „Als David moeste vluchten voor Saül (tweelettergreppig! zoals de roomsen nog doen) den tyran, zo heb ik moeten zuchten met menig edelman”? Is dit willekeur? Natuurlijk valt het niet moeilijk om tussen Saul en Philips de Tweede of tussen David en prins Willem allerlei verschillen op te noemen. En zeker gaan we fout als we uitgaande van deze vergelijking

prins Willem een davidische onaanstaarbaarheid toekennen als gezalfde des Heren. Dat was ook Marnix' bedoeling niet toen hij deze regels maakte. Maar wat was dan wel zijn bedoeling?

Toen de christenen in de dagen van Constantijn de Grote (4e eeuw) in rechtstreekse zin politieke verantwoordelijkheid kregen te dragen — ik schreef daarover iets in het nummer van 30 december van het vorige jaar — tilden ze daar zo zwaar aan dat ze niet enkel op hun eigen verstaan durfden af gaan bij het doordenken van deze nieuwe taak. Ze zochten naar de wil van hun God. Maar ze constateerden dat het Nieuwe Testament hen daarbij grotendeels in de steek liet. Dat sprak wel over de overheid, maar niet als rechtstreeks betrokkene. De overheid is in het N.T. een 'zij', niet een 'wij'. Romeinen 13 bijvoorbeeld hield aan de christenen de plicht van gehoorzaamheid aan de overheid voor, maar sprak niet de overheid zelf aan op haar verantwoordelijkheden. Om een voorbeeld uit een verwante sfeer te nemen: het N.T. houdt aan christenslaven de plicht van gehoorzaamheid voor, maar verzuimt niet, ook de *beren* in het vermaan te betrekken (zie bijv. Ef. 6 : 5-9). Dat ontbreekt in Rom. 13. Ik zeg daarmee niet, dat het N.T. geheel critiekloos tegenover de overheid staat. Ik denk aan Johannes de Doper tegenover Herodes Antipas (Marcus 6 : 18) en aan Paulus voor Felix (Hand. 24 : 25) en dat Jezus Herodes een vos gescholden heeft (Luc. 13 : 32) zegt in dit verband ook wel wat. Maar dit zijn geen critieken die een *politiek meedenken* tot achtergrond hebben. Toen de overheden, tot de keizer zelf toe, in de kerk onder het gehoor kwamen te zitten, zoals er in de begintijd naast slaven ook (enkele) heren in de gemeente zaten, toen deed er zich voor de verkondiging en de catechese een nieuwe vraag voor: wat zeggen we tegen deze broeders? Hoe rusten wij hen toe voor hun taak? En dat waren vragen waarop het N.T. geen antwoord gaf. En ook niet kon geven, want die situatie had zich niet voorgedaan. Daarom sloeg men in die nieuwe situatie het Oude Testament met een nieuwe verwachting op. Daar immers vond men wat men zocht: Goddelijke aanwijzingen door de mond van Mozes, David en Salomo van hoe er geregeerd moest worden.

Voeding in Israël in bijbelse tijden

Dat het varken door Israël voor onrein gehouden moest worden, kan verschillende redenen hebben gehad. Maar zeker is, dat deze ordinantie op de vleesvoeding van het volk geen geringe invloed heeft uitgeoefend. We kunnen zeggen, dat mede daardoor het vleesverbruik onder Israël in belangrijke mate werd beperkt. De varkensfokkerij — iedere boer kan het getuigen — is in vergelijking met het rund- en kleinveebedrijf een vrij gemakkelijke, overvloedig en uitsluitend vleesproducerend bedrijf. De onreinheid van het zwijn (Lev. 11 : 7) betekende dus voor het volk in Kanaän noodwendig: minder en duurder vlees, beperking in het vleesgebruik. Bij vele bijbellezers leeft ten onrechte de gedachte, dat de Israëlieten verhoudingsgewijs veel vlees aten. Men leest van vette maaltijden, het slachten van geitebokjes, gemeste kalveren, enzovoort. De werkelijkheid was echter anders. De israëlitische tafel bestond uit brood en vruchten (dadel,

olijven, vijgen e.a.), honig (wilde honig of druivenhonig), boter (eigenlijk een verharde zure merk), kaas en eieren. Er werd ook wel vlees gebruikt, maar dit was beperkt tot feestelijke gelegenheden, als er gasten kwamen. In de regel at men dan schapen en geiten en bij een groot vreugdefeest werd soms ook wel een gemest kalf geslacht. Later is ook vis een meer geliefd voedsel geworden.

We kunnen dus zeggen, dat — hoe wel de HERE zijn volk geen bepaalde voedingsleer gegeven had — dat dit volk ook naar de medische aanwijzingen van onze moderne tijd zich op gezonde wijze voedde: weinig vlees, veel vruchten, graan en zuivel. En zo merken we op — zonder dat we over de motivering van de wetten over reine en onreine dieren een stellige uitspraak kunnen doen — dat deze wetten, in casu het verbod om varkensvlees te eten, op indirecte wijze de voedingsgewoonten van het volk Israël in Kanaän gunstig hebben beïnvloed.

Er is ook voor de gezondheid en de gezondheidsleer veel uit de Schrift te leren. Ieder die zich bezint op de wetten en ordinantiën van de HERE, zal moeten getuigen: 'Welk groot volk is er, dat zulke rechtvaardige inzettingen en rechten heeft als deze ganse wet is, die Ik heden voor uw aangezicht geef?' (Deut. 4 : 8)

B. Telder, Bilthoven

En hoe het niet moest — daarover kan men de profeten raadplegen.

☆☆☆

Hier ziet u dus wat bij mij op de achtergrond staat, als ik voor een doorlichting van onze politieke situatie naar de bijbel en met name naar het Oude Testament grijp. Natuurlijk is dat O.T. geen politiek handboek, niet voor staatkunde en niet voor krijgskunde. Het gaat meer om een zoeken naar beginselen en het vinden van analogieën. Wanneer bijvoorbeeld Mozes ordeningen (door) geeft t.a.v. de reinheid in de legerplaats (Deutr. 23 : 9-14), dan ligt het voor de hand dat een christen-politicus (ook) daarnaar luistert wanneer hij zich over problemen van milieu-hygiëne buigt, al zal hij aan de concrete bepalingen, daar gegeven, niet veel hebben. Zo kan men verder vermoeden, dat aan de wetgeving op 't gebied van bedrijfsveiligheid (ook) een bijbels denken ten grondslag ligt, dat zich liet inspireren door het voorschrift uit Deutr. 22 : 8: „Wanneer gij een nieuw huis bouwt, dan zult gij aan uw dak een borstwering maken, opdat gij geen bloedschuld over uw huis brengt, als iemand eraf valt.” Inhoudelijk is voor ons deze bepaling niet zo bruikbaar, niet zozeer omdat wij geen platte daken hebben, maar omdat die bij ons sociaal gezien heel anders functioneren. Maar er valt een leerzaam beginsel uit af te lezen. Daarom ben ik er ook niet zo van ondersteboven, als drs G. schrijft: „Ik neem aan dat ds De Jong niet graag voor zijn rekening zou nemen, dat in onze tijd vrijstelling van dienst wordt verleend aan

hen, die pas een nieuw huis gebouwd hebben (Deutr. 20 : 5), een wijngaard geplant (vs. 6), die pas zijn verloofd (vs. 7), en aan allen die bevreemd zijn en week van hart (vs. 8)”. Rustig aannemen, zou ik zeggen. Maar ik zou wel erg gelukkig zijn met een vrijstellingsbeleid, dat *humaan durft* te zijn, „omdat de Here evengoed door weinigen kan verlossen als door velen” (1 Sam. 14 : 6; de prachtige opmerking is van prins Jonathan die een knap veldheer was). Inderdaad staat op de achtergrond van de aan doenlijk humane vrijstellingsbepalingen van Deutr. 20 een sterk Godsvertrouwen (Deutr. 20 : 4). Dit sterke Godsvertrouwen moest ook ten aanzien van de bewapening een matiging tot gevolg hebben. De koning mocht niet veel paarden houden (Deutr. 17 : 16), iets waar Salomo zich niet aan schijnt te hebben gehouden (1 Kon. 10 : 26 en 28, 29). Maar typisch, *'niet veel paarden'* — het paard en ook de strijdswagen waren voor Israël de ongekende, nieuwe wapens, zie Richt. 1 : 19 — is niet hetzelfde als *'geen paarden'*. Israël zei vanuit zijn Godsvertrouwen niet nee tegen moderne wapens. Wel bespeuren wij een tendens tot matiging en doelgerichtheid. David ging de reus tegemoet met een slinger, 'geen zwaard was in zijn hand', maar toch was de slinger niet zoiets als een kinder-katapult; het was een erkend strijdwapen, zie bijvoorbeeld Richt. 20 : 16. Als bewijs voor die tendens van doelgerichtheid haalde ik in de toelichting op mijn stellingen Deutr. 20 : 19 en 20 aan. Ik ben het met drs G. eens dat het concreet toepassen van deze bepalingen moeilijkheden ople-

vert. Maar dat is bijna altijd zo met de bijbel.

☆☆☆

Hoofdzaak van wat ik nu heb willen zeggen is dat mijn bijbel-gebruik niet willekeurig is en dat er goede redenen zijn om het O.T. bij politieke problemen ter sprake te brengen. Overigens ben

ik daarover nog niet uitgesproken. Want er moet een vervolg op komen. Het O.T. immers levert niet zomaar op onhistorische wijze allerlei aanwijzingen over het politieke leven, maar het vertelt van een geschiedenis die ergens op uit loopt. En over dat waarop het uitloopt, moeten we het een volgende keer hebben.

(wordt vervolgd)

J. VONKEMAN — RICHMOND (Natal) ZUID-AFRIKA

ZENDING EN OPWEKKINGSBEWEGING (3)

naar aanleiding van

„Dr Kurt E. Koch:

Gott unter den Zelus”

Gaven

We hadden het in een vorig artikel over 'gaven'. Hoe lezen we de Bijbel daarover? Zijn gaven constante grootheden die overal op dezelfde wijze te verwachten zijn? Zo dikwijls wordt de stand van het geestelijk leven van de gemeente gemeten aan het aanwezig zijn van bepaalde gaven, terwijl het de vrucht van de Geest is naar Gal. 5:22 als vriendelijkheid en liefde en vrede die de thermometer is van de gemeente. In 1 Corinthiërs 12 valt het op hoe juist de verscheidenheid van gaven en werkingen in spreiding en intensiteit naar Gods beoordeling, benadrukt wordt. Dit noopt al tot de conclusie dat wel het ontbreken van de vrucht van de Geest maar niet het ontbreken van de gaven van de Geest schuldig stelt voor God.

Het lijkt alsof er een zekere relatie bestaat tussen de apostelen en het voorkomen van gaven. Paulus noemt de apostelen, met Christus als hoeksteen, het fundament van de kerk samen met de nieuwtestamentische profeten (Ef. 2:19-20). Samen met het eenmalige fundamentleggende werk van Christus vormt het daaraan getuigenisgevend werk van de apostelen de enige grondslag van de gemeente. Dat begin kon niet overgedaan worden. Dat gebeurde maar eens. Wat Timotheus deed en Titus en wij kan niet meer fundamentleggen genoemd worden. Op dat eens gelegde fundament metselt de Heilige Geest verder aan de muren die gevormd worden door de gelovigen. Ze zijn de stenen. 1 Petrus 2:5. De specifieke gaven nu waarover vandaag zoveel discussie bestaat, staan toch wel in een vaste relatie tot die eerste, onherhaalbare tijd van fundamentleggen. Gaven en apostelen horen bij elkaar. Niet in die zin dat slechts apostelen de macht hadden bijzondere werkingen in de gemeente te verrichten maar wel in die zin dat in die specifieke begintijd waarin Christus en de apostelen de grondslag van de gemeente legden, de gaven zo rijkkelijk vloeiden als later niet meer het geval was. Worden spectaculaire ga-

ven niet genoemd „de tekenen van een apostel”? (2 Cor. 12:12). De apostel van Christus werd geacht zich te legitimeren met tekenen en wonderen. Dat is gebeurd in Corinthë maar dat was toen Paulus zijn tweede brief schreef blijkbaar al achter de rug. Het lijkt alsof we met een teruggebben van het voorkomen van die specifieke gaven te doen hebben in de pastorale brieven. Paulus heeft Timotheus ziek in Milete moeten achterlaten. Bezat hij de gave van genezing niet langer? Vond de Heere voortdurende legitimering niet langer nodig? Paulus schrijft aan Timotheus een huismiddeltje voor voor zijn maagklachten. Het lijkt alsof na het apostolische begin de kerk in kalmer vaarwater is aangeland, zonder de opzienbarende gaven van het begin.

Maar we moeten ons ervoor hoeden tussen de Bijbelse tijd van fundamenteleggen en de onze een theologische wering tegen gaven aan te leggen alsof de theologie zou vaststellen wanneer gaven mogen voorkomen en wanneer niet. Dat is wel gebeurd, en niet in het minst in Gereformeerde kringen.

Soms vindt de Heere het in Zijn wijsheid nodig om opnieuw wonderbaarlijke gaven te verlenen als legitimatie van zijn knechten, als een verlate 'overflow' of overloop van de apostolische tijd. Of misschien als een vervroegde overloop van de toekomstige tijd, van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Er zijn nu eenmaal hier en daar als verlate of vervroegde overlopen bijzondere werkingen van de Geest van Christus. Er waren er op Timor, in Canada, in Korea en elders. En welke zendeling weet niet van bijzondere verhoringen en onverwachte genezingen? En op elk zendingsveld — in het bijzonder daar waar schriftloze volken zijn — gaan verhalen rond van dromen die op bekeringen uitliepen en waar de Heere Zelf de hand in had. Hoeveel zwarte predikers in Afrika worden niet tot hun dienst geleid door middel van dromen?

Wat we verwerpen

We zullen altijd moeten blijven protesteren wanneer ons de noodzaak wordt aangepraat van een nieuwe uitstorting van de Heilige Geest, een

nieuw Pinksteren, omdat we daar zonder geen werkingen van de Heilige Geest zouden kunnen verwachten. Ik kan het niet nalaten hier het kostelijke beeld te noemen dat de nu wel grotendeels vergeten Ds H. J. de Groot in zijn onvergetelijke prekenbundel „De Vrolijke Wetenschap” ons naliët. Hij vergelijkt het onherhaalbare Pinkstergebeuren met de intocht van de nieuwe commissaris der koningin. Muziekcorpsen en bereden politie. „Hij houdt intocht omhangen met ridderorden. Maar de volgende morgen wandelt een vreemdeling, eenvoudig gekleed door dezelfde straten. Niemand bijkans groet hem. Het is de nieuwe landvoogd, op weg naar zijn departement. Durft nu waarlijk iemand zeggen dat hij heden minder gezag en macht heeft dan gisteren? Hij heeft de tekenen niet van gisteren. Doch hij heeft ze ook niet nodig. De feestelijkheid is voorbij. Nu neemt hij zijn werk ter hand.” (blz. 235-236).

Verder verwerpen we enige dwang die op ons uitgeoefend zou kunnen worden om specifieke wonderen te moeten doen als blijk van Christus' aanwezigheid. Theologisch zit het vandaag in de lucht om het Evangelie geloofwaardig te maken.

De moderne theologie wil ons leren dat waarheid iets is dat men waar maakt. (Dr Sölle). De verificatie van elk theologisch gegeven is in de daad gelegen. Op dezelfde wijze wordt het verificatiecriterium van het werken van de Geest in het doen van wonderwerken neergelegd. Ik ben te weinig theoloog om hier van werkelijke beïnvloeding van moderne theologie te durven spreken maar dat er overeenstemming is staat vast. Zoals we in een vorig artikel gezien hebben, komt die krampachtige dwang om gaven te moeten hebben voort uit een verkeerd lezen van de Bijbel. Als het waar zou zijn dat de Heere niet bij ons is door Zijn Geest omdat geen wonderen gebeuren, dan hebben we een streng en zuinig God. De bewegingen die waarlijk authentieke wonderen te zien hebben gegeven zijn schaars. Onder tientallen volken is nog nooit zoiets aanschouwd. Dan heeft God zijn kinderen de eeuwen door wel behoorlijk afgescheept. Maar ik lees dat we een milde Vader hebben die rijkelijk schenkt en in al onze behoeften naar zijn rijkdom in Christus heerlijk voorziet.

De vraag komt weer terug wat we als Christenen in de gemeente mogen verwachten. Een Christen behoort nimmer met de status quo tevreden te zijn. Hij protesteert tegen onrecht, hij twist met God als Job, en rusteloos keert hij zich tegen allerlei zondige toestanden. Maar hij is zich er tegelijk van bewust dat er een nog-niet-dimensie door het Christelijk leven heenloopt en dat hij een vreemdeling en bijwoner op aarde is. Paulus moest maar verder aantobben met zijn doorn in het vlees, de engel des satans die hem met vuisten sloeg. Een Christen zit nu eenmaal ingeklemd tussen de wal van deze aarde en het schip van de hemel, of naar het woord van Noordmans (dat ik pas las): hij is te

laat voor deze aarde en te vroeg voor de hemel.

We kunnen het heilig ongeduld dat we in opwekkingsbewegingen waarnemen, waarden maar de nog-niet-dimensie wordt uit het oog verloren; alsof de Christen er recht op heeft om genezen te worden en met allerlei gaven omringd te worden.

Ik zou als zendeling met een paar maanden hopeloos overspannen raken wanneer ik gedreven werd door het geloof in de noodzaak van wonderdaden. Wanneer ik Christus zó zou moeten waarmaken. En wanneer ik mij zó in de heidenwereld zou moeten legitimeren, zou ik het opgeven. Want ik zou me op zijn best af en toe eens kunnen legitimeren, en dan nog gedeeltelijk. Maar God heeft ons niet gezonden om wonderdaden te verrichten maar om het Evangelie te verkondigen. „Gaaf dan henen, maakt al de volken tot mijn discipelen en doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, en leert hen onderhouden al wat ik U bevolen heb”. En wat de belofte betreft dat Christus daarin met ons is, al de dagen, het staat aan Hem te bepalen hoe Hij daarin met ons is, met of zonder specifieke gaven.

Wat we tenslotte verwerpen in veel van deze bewegingen is — wat ik zou willen noemen — de onttakeling van de mens. Ik kom daar later nog op terug. Nu dit: het is me in het boek van Dr Koch weer opgevallen dat menselijke overwegingen en overleggingen een steeds mindere rol gaan spelen en dat daarentegen een steeds sterker beroep wordt gedaan op inspraak van boven, op directe leiding van God zonder dat de mens als mens daar verder aan te pas komt. Vele voorbeelden zouden hiervan te geven zijn. Hoe vroemer iemand wordt, des te meer God het van hem overneemt en zijn zelfstandig beslissen uitschakelt. Zonder maar in het minst ingrijpen en leiding van God te willen uitschakelen, vraag ik me toch af of de Bijbel ons leert of hier werkelijk van een diepere vroomheid sprake is. Wanneer we spreken van afhankelijkheid van de Heere bedoelen we dan een steeds toenemende uitschakeling van onze menselijke potentie? Is het Gods bedoeling om van de mens een robot te maken? Het behoort tot het heidense klimaat om als mens door de godheid uitgeschakeld te worden. Ik sluit dit artikel af met een citaat van A. A. van Ruler dat te vinden is in de prachtige studie van Prof. J. P. Versteeg: „De Geest en de Gelovige”: „Wat de Heilige Geest doet, heeft altijd de gestalte van wat de mens doet. Zijn onfeilbaarheid vertoont daarom al de Frágwürdigkeit (welke ook echt een waardigheid is!) van de mens. Zijn onfeilbare leiding van de kerk door de eeuwen geschiedt daarom op de manier van de menselijke verantwoordelijkheid. Als de Geest aan de gang is, is de mens als mens aan de gang. Hij moet verantwoording afleggen van wat hij zelf en van wat dus daarin de Geest doet. Pneumatologisch moet de mens zich rekenschap geven van het werk van God, dat hij zelf verricht” (p. 9-10).

D. W. L. MILO — DALMALLY

Gereformeerd Kerkboek?

tekstcritiek

n.a.v. „Geref. Kerkboek?”
i.o.v. GS Kampen-1975

We zeiden al dat een psalm zowel uit tekst als melodie bestaat; uit die beide. Over de melodieën zullen we later nog wel spreken. Over de tekst zouden we graag dr. C. Rijnsdorp het woord geven. Niet omdat we ons geen oordeel kunnen vormen — maar omdat na deze gezaghebbende stem de onze overbodig is.

„Wie van sterke taal houdt”, zo schreef Rijnsdorp in 'Organist en Eredienst', juli 1976, „kan de stelling poneren: elke psalmberijming is psalmverkrachting en dus tevens Schriftverkrachting”.

„Wil men het gematigder zeggen, dan kan het oordeel zó luiden: elke psalmberijming doet de psalmen geweld aan en daarmee ook de Schrift. Poëzie uit het midden-oosten, ontstaan tegen de achtergrond van oude, vergane culturen, in andere landschappen en onder een andere hemel dan de onze, in een vroegere bedeling van Gods openbaring, poëzie die nauw verbonden was met de taal en de ademhaling van de zingende mens uit die tijden, wordt op het Procrustusbed gelegd van strofische poëzie naar het ideaal van de renaissance, in gelijke mootjes gesneden op maat en rijm. Het is diezelfde westerse geest, die op het gebied van de techniek apparaten heeft uitgevonden, waaruit precies gelijke plakjes rollen.

Hier zit het oorspronkelijk kwaad van elke psalmberijming, die bovendien, gebonden als ze is aan de bestaande melodieën, daardoor nog extra in haar bewegingsvrijheid wordt belemmerd.

Daarbij komt nog, dat wat voor de Israëliet onder de oude bedeling realiteit was: tabernakel, tempel, offerdienst, gezette feesttijden, vandaag alleen figuurlijk en van het Nieuwe Testament uit kan worden gebruikt. Realiteiten verbleken tot beeld, en de stoute beeldspraak, soms opeenstapeling van beelden zoals in psalmen met dithyrambisch karakter, wordt in de strofische poëzievorm plat-, zo niet lamgeslagen.”

Met excuus aan dr. Rijnsdorp en aan alle lezers die het al begrepen hebben, enkele opmerkingen. Er bestaat namelijk een afspraak tussen onze redacteurs: dat we alle ongewone woorden hebben te vertalen, om niemand van onze lezers te bezeren. Procrustus dan was volgens een Griekse sage een rover in Attica, die, voordat hij door Theseus gedood werd, reizigers overviel en op een bed stond; staken hun ledematen er uit, dan werden ze gedeeltelijk afgehakt; waren ze korter dan het bed, dan werden ze tot de lengte van het bed

uitgerkt. Met dit beeld is duidelijk: aan de psalmen wordt ergerlijk geweld gedaan, wanneer ze in strofen, coupletten, worden berijmd. — Dithyrambisch wil zeggen: vurig, door vervoering beziel; en dan zeggen we het nog netjes.

„De achttiende eeuwse, vroege romantiek protesteerde al tegen het classicistische ideaal en na de eerste wereldoorlog ontstond er een serieuze strijd tussen de voorstanders van het vrije en het gebonden vers. Sindsdien is in de dichtkunst nauwelijks meer vorm terug te vinden, om van het rijm maar te zwijgen. Cultuurhistorisch, theologisch en poëtische kan tegen het zingen van berijmde psalmen een requisitoir worden opgesteld.

Natuurlijk kan daar iets tegen worden ingebracht. De westerse mens is niet bij geval zoals hij is, en als Gods openbaring ook voor hem geldt, mag hij die op zijn wijze interpreteren zo goed hij kan. Bovendien staat de kerk wil in een cultuur, maar tegelijkertijd *terzijde* van alle culturen. Zij mag in haar eredienst gerust elementen, die op zichzelf verouderd zijn, conserveren. En nu de kerken van reformatische snit toch liturgisch al zo weinig erfgoed bezitten, zou het bijna letterlijk 'zonde' zijn, de traditionele psalmmelodieën niet meer te gebruiken. Vandaar de nieuwe psalmberijmingen.”

Bij romantiek denken we het meest aan die (kunstzinnige) uitdrukkingsvorm, welke gevoel en verbeelding doen spreken. Bij classicisme echter aan die stroming, welke naar Griekse en Romeinse stijlvormen wil teruggrijpen; uitgebalanceerde cultuur, die desnoods aan ons gevoelsleven en onze fantasie voorbijgaat. — Requisitoir = tenlastelegging.

„Met het woord „Schriftgetrouw” dient men evenwel voorzichtig te zijn. Als 'traduire' (vertalen) al het gevaar loopt van 'trahir' (verraden), hoeveel te meer geldt dit gevaar voor berijmen. Zoveel mogelijk naar de letter berijmen garandeert nog niet dat men tevens naar de geest berijmt. Natellen, of het woord God of Heer in de berijming wel evenveel voorkomt als in de 'Unterlage', is een kwantitatieve getrouwheid, die tenderen kan naar het 'Here, Here'-zeggen, dat voor Jezus niet beslissend was. Berijmen is nivelleren, aanleggen en aanpassen.

Dat brengt naar de inhoud eigen theologische elementen, en naar de vorm een eigen taalgebruik mee. Komt er een echte herdichting uit de bus, des te beter.

De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt binnen verband) hebben gemeend de interkerkelijke psalmberijming in haar geheel af te (moeten) wijzen.

Aan het tot stand komen van die berijming heb ik zelf van 1955 af tot de voltooiing toe meegewerkt, zij het niet als berijmer. Op de vergaderingen waren een tot soms drie erkende hebraïci aanwezig, filologen die konden beoordelen of de dichterlijke bewerking aan de grondtekst voldoende recht deed. Professor Gispens' hoogste lof was: 'het kan wel', een welbewust 'understatement', dat aantoonde hoe serieus de zaak bekeken werd. Dat deze berijming, in vele gevallen herdichting, tot stand gekomen ook na uitvoerige bestudering en kritiek uit de deelnemende kerken of haar vertegenwoordigers, kritiek die minutieus werd onderzocht en meer dan eens aanleiding heeft gegeven tot nieuwe herdichting, bij de vrijgemaakten zonder meer onder het oordeel valt, is tekenend. *Het is de consequentie van een exclusieve opstelling op*

H. J. JAGER — KAMPEN

Zo was het (14)

Onder Gods gerechtigheid hebben we doorgaans te verstaan die eigenschap van God, waardoor Hij zijn volk verlost. De HERE houdt zijn beloften. We kunnen er onvoorwaardelijk op aan. De gelovigen hebben voor Gods reddende gerechtigheid niet te vrezen. Daarom bidden ze ook, bijv. in de Psalmen: „Red mij naar uw gerechtigheid”. Of: „Help mij naar uw rechtvaardigheid”. En ze prijzen de gerechtigheden van de HERE.

In deze trant schreef ik indertijd in het Kerkbladje van Voorthuizen. Daarop volgde ook een artikel over de liefde van God. Of over het liefhebben

van God. En over zijn liefdedaden. Als de Bijbel spreekt over Gods deugden, dan moeten we daarbij denken aan eigenschappen van die God, die ingrijpt in het leven van zijn volk. Hij is geen doemiet. In de historie is sprake van een rij vorsten, die bekend staan als nietsdoeners. En zo ongeveer hebben wijsgeren ook wel gesproken van hun god. Ze noemden hem „de Zijnde” of „het Zijn”, wat dat dan ook mag zijn. Ze dachten zich daarbij een afgod, die zó ver boven dit aards gewemel verheven was, dat hij zich van al wat op aarde gebeurde niets aantrok. Hij was dus een soort Gallio. Die zich niet bekommerde om deze minderwaardige wereld en haar bewoners. De Schrift weet niet van zulk een god der filosofen. Hij is de God van Abraham, Izak en Jakob. Die handelt en ingrijpt in de wereldgeschiedenis en in het leven van zijn volk. In liefde ziet Hij naar deze wereld om en in het bijzonder naar zijn volk. Dat aan zijn verkiezende liefde z'n bestaan te danken heeft.

De liefde van God gaat al ons verstand te boven. We kunnen haar niet begrijpen, ze gaat boven alle begrip. Men spreekt wel van een godsbegrip. Van

een afgod mogen mensen een begrip hebben. Maar van de Vader van de Here Jezus is dit onmogelijk.

Wat we onder menselijke liefde te verstaan hebben is al moeilijk onder woorden te brengen. Is het een rimpeling van het gevoel? Een product van verstandelijk overleg? Een wilsuiting? Dat heeft er wel mee te maken, maar is toch lang niet alles. Liefde is een zaak van het hart, waaruit de levensuitingen voortkomen. Als iemand liefheeft is hij zelf, met heel zijn wezen daarbij betrokken. We zullen God dan ook liefhebben met geheel ons hart en met geheel de ziel, met heel ons verstand en met alle kracht.

Zo staat het ook met de liefde van God. Er staat dan ook: God is Liefde. Liefhebben is zijn wezen, zijn aard. God kan wel toornen, maar daarin heeft Hij geen plezier om zo te zeggen. Hij kan ook haten, namelijk de handelingen van zijn volk, dat Hem de rug toekent en afgoden dient. Een volk, dat Hem afvalt, valt Hij ook af. Voor een tijd tenminste. Maar zijn toorn duurt niet eeuwig, blijft niet tot in lengte van dagen. Zelfs een afkerig

alle gebied, het neerlaten van een psalmodisch gordijn op de eigen groep van de anderen af te schermen."

Even een opmerking als het mag. Dat de woorden traduire en trahir oorspronkelijk op dezelfde wortel stoelen moge ons bijblijven. Men kan iemand zo vertalen, dat men hem verraadt; iemands woorden zo weergeven, dat hij zich genomen voelt. Het is de bekende zonde tegen het negende gebod. In dit verband herinneren we ook aan het oud-Franse woord artisan, dat oorspronkelijk een man aangaf 'bekwaam tot zijn werk'; maar dat later gesplitst werd in vakman en kunstenaar. Bij het berijmen van psalmen nu moeten vakman en kunstenaar weer in hetzelfde lichaam huizen.

Waar het uitgangspunt van deputaten was: een selectiebundel samen te stellen, was de Interkerkelijk Stichting meteen van de baan: aangezien die alleen haar hele bundel, geen selectie eruit, ter beschikking stelde. Toch heeft dr Rijnsdorp gelijk. De vrijgemaakten hadden de *gebele* bundel kunnen aanvaarden en daar een selectieve lijst van aanbevolen psalmen aan toevoegen. Daarmee zouden ze de materiële eenheid met de reformatorische kerken niet behoeven te verbreken. Nu ze deze mogelijkheid als ongeschikt verwierpen haalden ze zich het oordeel op de hals: dat onze kerken (nu ja, onze) zich uitzonderlijk opstelden en de relaties met andere christelijke kerken niet wensten!

„En zo hebben zij gekozen *tegen* een berijming, die de vrucht is van deskundig en veelzijdig 'teamwork' en *voor* een die een eklektisch karakter draagt, literair ongetwijfeld zwakker en met onderling duidelijke stijlverschillen. De berijmers hebben immers los van elkaar gewerkt; ze hebben elkaar niet kunnen critiseren en inspireren. Het enige goede is, dat zij, voorzover zij nog leven, met gemengde gevoelens kunnen constateren dat van hun inspanningen althans nog iets is terecht gekomen.

Mij is gevraagd iets over deze berijming te schrijven. Na mij zo vele jaren in detailwerk te hebben verdiept, kan ik op mijn leeftijd niet meer het geduld opbrengen voor, en veel kostbare tijd besteden aan een minutieuze studie. Ik beperk mij tot enkele kanttekeningen bij dingen, die mij onder het lezen zijn opgevallen. Ik doe dit geheel onbevraagd, want ik ben er mij heel goed van bewust, dat geen enkele berijming meer de kans krijgt, die 1773 heeft gehad, namelijk — zij het voor een deel — het geestelijk bezit te worden van vele generaties."

„Psalm 2. Zoals Psalter-1949 (ds H. Hasper) zijn derde strofe beëindigt, krijgt de koning de volken ten erfdeel om ze als aardewerk in stukken te slaan. De notie van mogelijke bekering ontbreekt hier, zoals trouwens ook in de interkerkelijke berijming (IKB). De berijming-1773 laat die mogelijkheid omslachtig open. Zijn de volken eenmaal verbrijzeld, dan kunnen zij zich niet meer bekeren; een bekering, waarop in het slot van de psalm wordt aangedrongen. In de geest van deze psalm lijkt mij 'mogen' beter dan het onverbiddelijke 'zullen'.

Psalm 5. 'Maak Gij uw heilsweg vlak en wijd'. Hier moest gerijmd worden op 'gerechtigheid'. De basistekst is hier aangelengd en verzwakt. 'Maar juichend zullen zich verblijden / wie jubelend met U gaan'. Juichen schijnt dus een hogere vorm van jubelen te zijn. De woorden juichen en jubelen behoren tot de gevaarlijkste bij elke psalmberijming. Ze roepen trouwens geen enkele levende voorstelling meer op.

Psalm 6. 'Dof werd mijn oog door al mijn wenen — ook heeft wat ik moet lijden mijn ogen zeer verzwakt'. Het woord 'ook' is volkomen misplaatst. Is dof worden van het oog al niet een verzwakking?

Psalm 7. 'Baart hij slechts leugen, onheil, nijd'. Hoe kan men die komma's op kwartnoten zingen? Vers 6 etaleert een onevenredige hoeveelheid medeklinkers in verhouding tot de klinkers: een opvallende eigenaardigheid bij Hasper.

Psalm 8. 'daar ook een staam'lend lied, dat van U zingt / al, wie vijandig is, tot zwijgen dwingt'. Nogal ingewikkeld voor vloeiende zang; bovendien: kan stamelen zingen heten?

Psalm 9. 'Gij hebt de rechterstoel bestegen, / uw dreigen klonk de volken tegen'. Dit laatste woord, tegen, in vers 3, krijgt door zijn plaats een onnatuurlijke nadruk. Omkering van deze regels zou al een verbetering zijn. De berijmer dient steeds voor de anticlimax (de terugval) op zijn hoede te wezen; als het even kan moet de sterkere regel achter de zwakkere komen. Vers 4: 'van d'aarde weggevaagd hun steden, / hun namen, die ons sidd'ren deden' vormt eveneens zo'n anticlimax. Na het wegvagen is er voor sidd'ren geen plaats meer. Het wegvagen ná het sidderen zou sterker van werking zijn. Lelijk zijn in vers 9 ook de regels: 'Hij kan het klagen niet vergeten / der armen onder 't kruis gezeten'. Onder een kruis zitten is gemakkelijker dan een kruis torsen. Het woord 'gezet' krijgt zo'n nadruk, dat men deze gezeten armen bijna zou verwarren met gezeten burgers. Ook hier blijkt, dat Hasper de echte literaire 'feeling' miste. In zijn eigen stijl had hij beter kunnen schrijven: 'Zijn armen onder 't kruis gezeten? God kan hun klagen niet vergeten'. Want op dat niet-vergeten komt het aan.

Psalm 13. 'Hoe lang houdt Gij nog keer op keer / uw aangezicht voor mij verborgen?' Iets wat lang aanhoudt kan niet 'keer op keer', afwisselend dus, gebeuren. Hier moest natuurlijk weer op HEER worden gerijmd. Jammer dat in onze taal dit woord zich zo gemakkelijk voor rijmen leent.

Vers 3: 'Als 'k wankel is zijn vreugde groot'. Weer een voorbeeld van Hasper's neiging om onevenredig veel medeklinkers te gebruiken. Had hij geschreven: 'Zo 'k wankel is zijn vreugde groot' zou het al veel beter hebben geklonken.

Psalm 14. 'De mensen breken uit in gruweldaden / zij allen zijn bedreven in het kwade'. Hier, bij ds G. A. Hoekstra, ook weer zo'n anticlimax: eerst wordt de actie genoemd, daarna de potentie. Beter zou zijn: 'De mensen zijn bedreven in het kwade / zij breken telkens uit in gruweldaden'. Dit brengt nog het kleine voordeel mee, dat de letter 'n' achteraan komt."

Wij hebben dr Rijnsdorp aan het woord gelaten en zullen dat een volgend keer nog weer moeten doen. Reeds nu willen wij erop wijzen dat zijn oordeel meestal niet over goed of kwaad — maar over mooi of lelijk gaat. Niemand zegge meteen: dan valt alles wat mee, er wordt dus geen valse leer ingevoerd. Bij deze psalmzang gaat het niet om valse leer — maar om ons loffer, de 'varren der lippen'. Die moeten, als in de oudtestamentische tijd, onberispelijk zijn. Gods oordeel gaat niet alleen over goed en kwaad — maar evenzeer over mooi en lelijk, over lieflijk en welluidend, of 'getier uwer liederen'.

volk zoekt Hij in liefde weer op. Hij verkiest het weer of nogmaals. Zoals in een van de profeten staat. Evenmin als een vader een slechte zoon kan vergeten, zo kan de Vader zijn volk vergeten.

Maar er is ook een groot verschil tussen de liefde van ons en het liefhebben van de HERE, onze God. Wij hebben iemand lief, die beminnelijk is. Die ons aantrekt of bekoort. In het voorwerp van onze liefde is iets dat ons inneemt. Wij hebben iemand lief, die naar onze mening onze liefde waard is. Zelfs tollenaars hebben collega's lief en dieven en schavuiten hun broeders in het vak. Slechte mensen hebben hun kinderen lief, omdat ze „been van hun been en vlees van hun vlees" zijn.

De liefde van God ging uit naar een volk, dat op en in zichzelf niets betekende. En zo is het nog. Het staat er zo duidelijk in Deut. 7: „Niet omdat gij talrijker waart dan enig ander volk, heeft de HERE zich aan u verbonden en u uitgevoren; veeleer zijt gij het kleinste van alle volken. Maar omdat de HERE u liefhad en de eed hield, die hij

uw vaders gezworen had, heeft de HERE u met een sterke hand uitgeleid en u verlost uit het diensthuis." Even eerder staat er geschreven: „Gij zijt een volk, dat de HERE, uw God, heilig is; u heeft de HERE uw God uit alle volken op de aarde uitgevoren om zijn eigen volk te zijn." En in Deut. 9 staat het nog eens: „Weet dus, dat de HERE uw God u dit goede land niet in bezit geeft wegens uw gerechtigheid; gij zijt immers een hardnekkig volk".

Als we vragen: waarom had God Abraham, Izak, Jakob en hun nakomelingen lief dan is het antwoord niet: Omdat zij groter of rechtvaardiger of heiliger waren dan andere volken. God nam „redenen uit zichzelf", zeiden vroegere theologen. Wat eigenlijk geen antwoord is. Als nieuwsgierige kinderen soms aan vader of moeder vragen, waarom zij iets doen, dan is hun antwoord vaak: daárom! We kunnen de liefde van God voor zijn volk eenvoudig niet verklaren of begrijpen. God is nu eenmaal liefde.

Nog onbegrijpelijk is het als we in Joh. 3:16

lezen, dat God de wereld zo lief heeft gehad, dat Hij zijn eigen Zoon heeft gegeven. Om die wereld te redden. Hoe kan God nu de wereld liefhebben? Daarin was en is toch niets aantrekkelijks? Niets bekoorlijks? Die mensenwereld is toch van God afgefallen? Theologen hebben gezegd, dat we hier onder wereld het uitgevoren deel van de mensheid hebben te verstaan. Maar dát staat er niet. En we moeten maar laten staan wat er staat. We kunnen er niet bij. We begrijpen het niet. Maar God is anders dan wij. Zijn liefde gaat uit naar zijn gevallen schepselen. Ze zijn het niet waard, dat God naar hen omziet. Ze zijn door en door verdorven. Vormen een ruïne om zo te zeggen. En dat woord ruïne geeft ons een beeld, dat we mogelijk kunnen gebruiken om de liefde van God enigszins te verduidelijken.

Stel, dat een bouwmeester een prachtig bouwwerk heeft geschapen. Een meesterwerk. Stel dat dit kunstprodukt in brand geraakt en er slechts een ruïne overblijft. Dat gaat de kunstenaar vanzelf aan het hart. Als het even kan wil hij het herbouwen. Natuurlijk gaat dit beeld mank. Maar mis-

schien wordt het zo iets aannemelijker, dat God deze wereld in liefde wil herstellen.

Nu kunnen we allerlei vragen stellen, waarop geen bevredigend antwoord is te geven. Men vraagt bijv.: Als God liefde is en de mensenwereld liefheeft, hoe bestaat het dan, dat Hij zo ontzettend veel ellende toelaat? Waarom heeft God in het Paradijs al niet verhinderd, dat de mensheid van Hem is afgevalen? Zie eens om u heen in deze wereld: hele volkstammen verhongeren, andere worden door oorlogsgeweld geteisterd, duizenden onschuldige mensen komen om bij overstromingen of epidemieën. Er gebeuren in oorlogen afgrijselijke dingen. Niet alleen miljoenen soldaten komen om, maar ook hele steden worden plat gebrand, met vrouwen en kinderen en al. En we moeten maar niet denken aan een eventuele atoomoorlog. Wat zal er dan van de mensheid overblijven? Waarom heeft God toegelaten, dat in concentratiekampen en in gasovens miljoenen schepselen werden uitgemoord? Wat er gebeurd is in Dachau en andere kampen heeft velen het geloof in een liefderijke God doen verliezen. Anderen zijn door het beleven van deze ellende juist tot het geloof in God gekomen. Zo kan de een door het zien van ontzettende ellende tot geloof komen. Omdat men ziet, dat alleen bij de HERE uitkomst is te vinden. Terwijl anderen tot de overtuiging komen, dat er geen God is, althans geen God van liefde. Inderdaad heeft Paulus gelijk als hij schrijft, dat we „door een spiegel zien in een duistere rede”, of anders gezegd: we zien in een spiegel een raadselachtig beeld. Van begripen is geen sprake.

In het persoonlijke leven kunnen ons ook ellenden overkomen, die ons doen twifelen aan Gods liefde. En zijn families, die door ramp op ramp worden getroffen. Het ene wee is nog niet voorbij of het andere staat al weer voor de deur. Al Gods baren gaan soms over hen heen, die God vrezen en god-

zalig leven. Terwijl uitgesproken deugnieten alleen maar voorspoed schijnen te hebben. We denken onwillekeurig aan Job. Die zo erg werd getroffen, dat z'n vrouw tegen hem zei: Laat God toch varen en verkies de dood! Maar Job sprak het wonderlijke woord: „De HERE heeft gegeven, de HERE heeft genomen, de Naam des HEREN zei geloofd”. Ofschoon hij later ook wel anders sprak.

Hoe dit alles ook zij, ongelovigen kunnen dit alles niet rijmen met Gods liefde. En gelovigen komen ook niet uit de problemen. We leven in een wereld vol van raadselen. Mogelijk zullen we het „na dezen verstaan”. Maar er is wel iets meer van te zeggen. We moeten God niet de schuld geven van alle rampen en ellenden. Daar zit ook de duivel achter. En de mensen, die als ze hun natuur volgen, zich door de duivel laten beheersen. En zo duivelse daden verrichten. Hoe zou het goed kunnen gaan in een mensenwereld, die God de rug toekent en de Christus verwerpt? De gevallen mensheid leeft zich uit in ongerechtigheden en zedeloosheden, die ten hemel schreien. Daarover openbaart zich Gods toorn. Ook achter sommige ziekten zit naar het woord van de Here Jezus daemonische macht. Soms, als hij een zieke genas, dreef hij een boze geest uit. En Hij werd toornig als Hij met de dood in aanraking kwam.

Waarom kunnen we weten, dat God liefde is? Aan het offer, dat Hij voor de zonde der wereld heeft gebracht. Hij heeft zijn Eigen Zoon gegeven, om lijden en dood te ondergaan. Opdat ieder, die in Hem gelooft, zou leven. Dat komt onder mensen niet voor. Wie wil sterven voor een rechtvaardige? Voor een goede misschien nog wel eens. Maar wie wil sterven voor een vijand? God echter bewijst zijn liefde voor ons, doordat Jezus Christus, Gods eigen Zoon, gestorven is voor zondaren. Hij was het toonbeeld van Gods genade en liefde. Maar zowel Joden als Grieken hebben

Christus aan het kruis genageld. Kajafas en Annas de Hogepriesters in die dagen, Farizeeën en Schriftgeleerden en Sadduceeën hebben de Here Jezus aan Pilatus overgeleverd. Allen staan schuldig aan de moord op de Christus. Ze hebben Gods liefde vermoord om zo te zeggen. En wat heeft Jezus Christus gedaan? Hij heeft al de ongerechtigheid van Joden en Heidenen op zich laten aankomen. En heeft voor z'n vijanden gebeden aan het kruis. En heeft hun ongerechtigheden gedragen. En zo verzoening met God bewerkt. Hij heeft de straf gedragen, die ons de vrede aanbrengt.

Op die gave van Gods liefde, op Christus Jezus, moet onze aandacht gericht zijn. Willen we iets van Gods liefde verstaan. Aan het leven, het lijden en het sterven van de Here Jezus mogen we zien, dat God de wereld heeft liefgehad. En dat God nog die wereld liefheeft. Hij heeft nog geen plezier in de dood van zondaren. Maar daarin heeft Hij lust, dat de mensen behouden worden en leven. En daaraan moeten wij plezier hebben. Niet daarin, dat heel de mensenwereld naar de hel gaat. Om van te huiveren. God wil niet dat zondaren verloren gaan. Jezus Christus wil dat niet. En wij moeten begeren, dat velen behouden worden. Een schare die niemand tellen kan.

Waarom gaat een mens verloren? Omdat hij Gods liefde verwerpt. Wanneer gaan wij verloren? Als wij de genade van de Here Jezus voor niets achten. En de liefde van God afwijzen in ongeloof. En de gemeenschap van de Heilige Geest door ongeloof verbreken. Dan gaan we verloren door eigen schuld. Dan zou gelden het woord van de Heiland: „Ik heb u willen vergaderen, bijeenroepen, zoals een kloek haar kuikens roept. Maar gij hebt niet gewild!” Door geloof in de liefde van God wordt een zondaar behouden. Als hij omkomt dan gaat hij verloren door ongeloof.

terloops....

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Jeugd en seksualiteit

(X)

Hoewel de serie artikeltjes over „jeugd en seksualiteit” inmiddels werd afgesloten, wil ik toch nog één keer aandacht voor dit onderwerp vragen. Reeds eerder werd verteld, dat in het voorjaar van 1977 onder een aantal catechisanten een schriftelijke enquête over seksualiteit werd gehouden. In de gemeenten waar dit gebeurde volgden soms wat vreemde reacties. Het blijkt dat ook in onze kring anno domini 1977 nog mensen zijn die van mening zijn dat over seksualiteit niet gesproken mag of kan worden. Deze mensen zullen het wellicht vreemd vinden, dat ruim 85% van de jongelui verklaart seksualiteit als iets prettigs te ervaren. Maar dat mag toch? Zo heeft God het toch gegeven? Maar welk percentage van de ouderen heeft de vrijmoedigheid dit ook zo ronduit te erkennen. De jongelui spreken over seksualiteit

ongetwijfeld anders dan de ouderen. Het is voor hen vaak ook moeilijk om over deze dingen eerlijk met ouderen een gesprek te hebben. Een groot deel van de geënquêteerde jongelui gaat, als er seksuele problemen zijn, niet naar hun ouders. En vrijwel niemand van hen gaat naar de ambtsdragers (predikant of ouderling) in de gemeente.

—o—

Over enkele weken komt het boekje „Jeugd en seksualiteit” gereed. In dit boekje worden allerlei onderwerpen over seksualiteit, zoals ze b.v. tijdens de weekends werden besproken, behandeld. Verder wordt o.a. uitvoerig aandacht besteed aan de resultaten van de gehouden enquête. Deze resultaten zullen voor verschillende onder ons ongetwijfeld opzienbarend zijn. Laat ik een paar voorbeelden noemen. Een derde deel van de jongelui is van mening, dat een jongen en een meisje die van plan zijn binnenkort te gaan trouwen, voor het huwelijk volledige geslachtsgemeenschap mogen hebben. En een derde deel van de jongeren vindt het geoorloofd dat een jongen en een meisje intiem vrijen als ze slechts voor elkaar voelen. Veel jongens en meisjes hebben rond de 15 en 16 jaar hun eerste seksuele ervaringen met een ander.

—o—

In het najaar van 1977 heeft het

G(ereformeerd) L(andelijk) J(eugd) C(omit ) een brief naar alle kerkeraden geschreven en hen uitgenodigd voor een vergadering op 11 maart a.s. in de Jeruzalemkerk te Utrecht om gezamenlijk eens te spreken over de vraag op welke wijze tot een goede begeleiding van onze jongens en meisjes kan worden gekomen. We zijn als G.L.J.C. van mening dat we met ons werk onder de jeugd de gemeenten moeten dienen. Vandaar dat het ons goed leek met ambtsdragers tot uitwisseling van gedachten te komen over „jeugd en seksualiteit”. Tot nu toe hebben ruim 40 kerken op onze uitnodiging gereageerd en hebben ongeveer 60 personen zich voor de vergadering van 11 maart opgegeven. Dit aantal is nogal teleurstellend. Vooral omdat de datum reeds maanden geleden werd bekend gemaakt.

Je kunt je afvragen waarom kennelijk zo weinig ambtsdragers er blijk van geven zo'n vergadering belangrijk te vinden. Het kan zijn dat velen van oordeel zijn „dat het in hun gemeente nogal meevalt”. Dat lijkt me een valse gerustheid, er is als het over „jeugd en seksualiteit” gaat waarschijnlijk weinig of geen verschil tussen b.v. Den Haag en Zwolle of Langerak en Amsterdam. Het is ook mogelijk dat er ambtsdragers zijn die de vragen die op de landelijke conventsvergaderingen naar voren komen belangrijker vinden dan het feit

dat b.v. 20% van de jongelui die aan de enquête meededen van mening is dat op seksueel gebied eigenlijk alles mag als je de ander maar geen pijn doet. Nu zijn de onderwerpen die op de conventsvergaderingen besproken worden ongetwijfeld van belang, maar ze raken de dagelijkse problemen van de kerkmensen slechts ten dele. Je kunt b.v. discussiëren over de vraag wat de verschillen zijn tussen man en vrouw (b.v. in verband met het bekleden van een kerkelijk ambt), maar is het niet even belangrijk of belangrijker dat we ons eens bezig houden of gaan houden met de concrete vragen van man en vrouw en jongen en meisje met betrekking tot de beleving van de seksualiteit. Ik ben wel eens bang dat ook onder ons de léér vaak nog belangrijker wordt gevonden dan het léven. Wat te denken b.v. van het feit dat een kwart van de jongeren vindt dat het beter is om geen kinderen te krijgen als je ze geen onbezorgde toekomst kunt garanderen? Er zouden meer voorbeelden te noemen zijn.

Ik hoop dat de 11e maart méér dan 60 ambtsdragers aanwezig zijn. *Wel wil ik hieraan toevoegen dat ook andere oudere belangstellenden welkom zijn.* Men kan zich opgeven bij Guido Sneepe, Glazenmakersveld 43, Koog aan de Zaan (tel. 075-157591). Men krijgt dan vóór de vergadering het boekje „Jeugd en seksualiteit” toegezonden.

C. VEENHOF — KAMPEN

Persschouw

„Belgrado” mislukt

Vandaag kon men in de krant het volgende bericht lezen:

„De Sowjetrussische afvaardiging op de Europese veiligheidsconferentie in Belgrado heeft woensdag laten weten dat ze niet meer zal deelnemen aan het werk van de „onofficiële redactiegroep” die humanitaire kwesties behandelt. De leider van de Russische delegatie, Joeli Vorontsov, die het besluit bekendmaakte, zei dat het onmogelijk is om tot overeenstemming te komen over de voorstellen inzake humanitaire kwesties die zijn vastgelegd in het ontwerp voor het slotdocument van de conferentie dat is ingediend door de neutrale en ongebonden landen.”

Zoals men wellicht weet was deze Europese veiligheidsconferentie een vervolg van de „Conferentie over Veiligheid en Samenwerking in Europa” (de CVSE) die van 3-7 juli in Helsinki werd gehouden en die op 30 juli-1 aug. in 1975 opnieuw in Helsinki is gehouden). Op 1 augustus 1975 ondertekenden de deelnemende landen de slotverklaring. Daarbij ging het vooral om de z.g. „derde mand” daarvan. Die heeft de volgende inhoud:

„De deelnemende Staten zullen de gelijkheid van de rechten van de volken en hun recht op zelfbeschikking eerbiedigen, daarbij te allen tijde handelend overeenkomstig de doeleinden en de beginselen van het Handvest der Verenigde Naties en in overeenstemming met de desbetreffende normen van het internationale recht, met inbegrip van de normen die betrekking hebben op de territoriale integriteit van Staten.

Krachtens het beginsel van gelijkheid van rechten en het zelfbeschikkingsrecht van de volken, hebben alle volken te allen tijde het recht om, in volledige vrijheid, wanneer en zoals zij wensen, hun binnenlandse en buitenlandse politieke status te bepalen, zonder inmenging van buiten om hun politieke, economische, sociale en culturele ontwikkeling naar eigen goeddunken voort te zetten. De deelnemende Staten bevestigen opnieuw de universele betekenis van het eerbiedigen en daadwerkelijk in praktijk brengen van rechten en het zelfbeschikkingsrecht van de volken voor de ontwikkeling van vriendschappelijke betrekkingen zowel onderling als tussen Staten; zij herinneren tevens aan het belang van het uitbannen van iedere vorm van schending van dit beginsel.”

In Belgrado zou getoetst worden hoe de verschillende landen zich aan deze verklaring gehouden hadden sinds 1 augustus 1975.

Daarbij zou vooral gelet worden hoe het in de staten die de Verklaring van Helsinki ondertekend hadden stond met het naleven van de „Universele Verklaring van de Rechten van de Mens” die kort na de oprichting van de U.N.O., de „Verenigde Naties”, door de leden daarvan was aanvaard. Ik zal de voornaamste bepalingen daarvan hier laten volgen.

UNIVERSELE VERKLARING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS als het gemeenschappelijk door alle volkeren en alle naties te bereiken ideaal, opdat ieder individu en elk orgaan van de gemeenschap, met deze Verklaring voortdurend voor ogen, er naar zal streven, door onderwijs en opvoeding de eerbied voor deze rechten en vrijheden te bevorderen, en door vooruitstrevende maatregelen, op nationaal en internationaal terrein, deze rechten algemeen en daadwerkelijk te doen erkennen en toepassen, zowel onder de volkeren van Staten, die Lid van de V.N. zijn, zelf, als onder de volkeren van gebieden, die onder hun jurisdictie staan:

Art. 1. Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Zij zijn begiftigd met verstand en geweten, en behoren zich jegens elkander in een geest van broederschap te gedragen.

Art. 2 (1) Een ieder heeft aanspraak op alle rechten en vrijheden, in deze Verklaring opgesomd, zonder enig onderscheid van welke aard ook, zoals ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status. (2) Verder zal geen onderscheid worden gemaakt naar de politieke, juridische of internationale status van het land of gebied, waartoe iemand behoort, onverschillig of het een onafhankelijk trust-, of niet-zelfbesturend gebied betreft, dan wel of er een andere beperking van de soevereiniteit bestaat.

Art. 3. Een ieder heeft recht op leven, vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon.

Art. 4. Niemand zal in slavernij of horigheid gehouden worden. Slavernij en slavenhandel in iedere vorm zijn verboden.

Art. 5. Niemand zal onderworpen worden aan foltering, noch aan een wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing.

Art. 6. Een ieder heeft, waar hij zich ook bevindt, het recht als persoon erkend te worden voor de wet.

Art. 7. Allen zijn gelijk voor de wet en hebben zonder onderscheid aanspraak op gelijke bescherming door de wet. Allen hebben aanspraak op gelijke bescherming tegen iedere achterstelling in strijd met deze Verklaring en tegen iedere ophitsing tot een dergelijke achterstelling.

Art. 8. Een ieder heeft recht op daadwerkelijke rechtshulp van bevoegde nationale rechtelijke instanties tegen handelingen, welke in strijd zijn met de grondrechten, hem toegekend bij Grondwet of wet.

Art. 9. Niemand zal onderworpen worden aan willekeurige arrestatie, detentie of verbanning.

Art. 10. Een ieder heeft in volle gelijkheid recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak door een onafhankelijke en onpartijdige rechtelijke instantie bij het vaststellen van zijn rechten en verplichtingen en bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolgung.

Art. 11. (1) Een ieder, die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, heeft er recht op voor onschuldig gehouden te worden, totdat zijn schuld krachtens de wet bewezen wordt in een openbare rechtzitting, waarbij hem alle waarborgen, nodig voor zijn verdediging, zijn toegekend.

(2) Niemand zal voor schuldig gehouden worden aan enig strafrechtelijk vergrijp op grond van enige handeling of enig verzuim, welke naar nationaal of internationaal recht geen strafrechtelijk vergrijp betekenden op het tijdstip, waarop de handeling of het verzuim begaan werd. Evenmin zal een zwaardere straf worden opgelegd dan die, welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was.

Art. 12. Niemand zal onderworpen worden aan willekeurige inmenging in zijn persoonlijke aangelegenheden, in zijn gezin, zijn tehuis of zijn briefwisseling, noch aan enige aantasting van zijn eer of recht op een rechtvaardige en gunstige beloning, welke hem en zijn gezin een menswaardig bestaan verzekert, welke

goede naam. Tegen een dergelijke inmenging of aantasting heeft een ieder recht op bescherming door de wet.

Art. 13 (1) Een ieder heeft het recht zich vrijelijk te verplaatsen en te vertoeven binnen de grenzen van elke Staat.

(2) Een ieder heeft het recht, welk land ook, met inbegrip van het zijne, te verlaten en daarnaar terug te keren.

Art. 14. (1) Een ieder heeft het recht om in andere landen een asyl te zoeken en te genieten tegen vervolging.

(2) Op dit recht kan geen beroep worden gedaan ingeval van strafvervolgung wegens misdrijven van niet-politieke aard of handelingen in strijd met de doeleinden en beginselen van de V.N.

Art. 15. Een ieder heeft recht op een nationaliteit. Aan niemand mag willekeurig zijn nationaliteit worden ontnomen, noch het recht ontzegd van nationaliteit te veranderen.

Art. 16. (1) Zonder enige beperking op grond van ras, nationaliteit of godsdienst, hebben mannen en vrouwen van huwbare leeftijd het recht om te huwen en een gezin te stichten. Zij hebben gelijke rechten wat het huwelijk betreft, tijdens het huwelijk en bij de ontbinding er van.

(2) Een huwelijk kan slechts worden gesloten met de vrije en volledige toestemming van de aanstaande echtgenoten.

(3) Het gezin is de natuurlijke en fundamentele groepsseenheid van de maatschappij en heeft recht op bescherming door de maatschappij en de Staat.

Art. 17. (1) Een ieder heeft recht op eigendom, hetzij alleen, hetzij tezamen met anderen.

(2) Niemand mag willekeurig van zijn eigendom worden beroofd.

Art. 18. Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij met anderen, zowel in het openbaar als in zijn particuliere leven, zijn godsdienst of overtuiging te belijden door het onderwijzen ervan, door de praktische toepassing, door de dienst en het onderhouden van de geboden en voorschriften.

Art. 19. Een ieder heeft recht op vrijheid van mening en meningsvorming. Dit recht omvat de vrijheid, zonder inmenging een mening te koesteren en door alle middelen en ongeacht grenzen, inlichtingen en denkbepelden op te sporen, te ontvangen en door te geven.

Art. 20. Een ieder heeft recht op vrijheid van vreedzame vereniging en vergadering.

Niemand mag worden gedwongen tot een vereniging te behoren.

Art. 21. (1) Een ieder heeft recht, deel te nemen aan het bestuur van zijn land, direct of door middel van vrij gekozen vertegenwoordigers.

(2) Een ieder heeft het recht, op voet van gelijkheid te worden toegelaten tot de overheidsdiensten van zijn land.

(3) De wil van het volk zal de grondslag zijn van het gezag van de Regering; deze wil zal tot uiting komen in periodieke en eerlijke verkiezingen, die gehouden zullen worden krachtens algemeen en gelijkwaardig kiesrecht en bij geheime stemmingen of volgens een procedure, die evenzeer de vrijheid van stemmen verzekert.

Art. 22. Een ieder heeft als lid van de gemeenschap recht op maatschappelijke zekerheid, en heeft er aanspraak op, dat door middel van nationale inspanning en internationale samenwerking, een overeenkomstig de organisatie en de hulpbronnen van de betreffende Staat, de economische, sociale en culturele rechten, die onmisbaar zijn voor zijn waardigheid en voor de vrije ontplooiing van zijn persoonlijkheid, verwezenlijkt worden.

Art. 13 (1) Een ieder heeft recht op arbeid, op vrije keuze van beroep, op rechtvaardige en gunstige arbeidsvoorwaarden en op bescherming tegen werkloosheid.

(2) Een ieder, zonder enige achterstelling, heeft recht op gelijk loon voor gelijke arbeid.

(3) Een ieder, die arbeid verricht, heeft

beloning zo nodig met andere middelen van sociale bescherming zal worden aangevuld.

(4) Een ieder heeft het recht, vakverenigingen op te richten en zich daarbij aan te sluiten ter bescherming van zijn belangen.

Art. 24. Een ieder heeft recht op rust en op eigen vrije tijd, met inbegrip van een redelijke beperking van de arbeidstijd en op periodieke vakanties met behoud van loon.

Art. 25. (1) Een ieder heeft recht op een levensstandaard, die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder begrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen ontstaan ten gevolge van omstandigheden, onafhankelijk van zijn wil.

(2) Moeder en kind hebben recht op bijzondere zorg en bijstand.

Alle kinderen, al dan niet wettig, zullen dezelfde sociale bescherming genieten.

Art. 26. (1) Een ieder heeft recht op onderwijs; het onderwijs zal kosteloos zijn, althans wat het lager en beginnend onderwijs betreft. Het lager onderwijs zal verplicht zijn.

Het was eigenlijk vreemd dat men verwachtte dat men over deze zaak tot overeenstemming zou geraken met de Communistische landen. Indien die deze bepalingen zouden naleven zouden ze ophouden communistisch te zijn! Men zou evengoed een zwarte kunnen vragen blank te worden of een blanke zwart.

Heel de Conferentie voor „Veiligheid en Samenwerking in Europa” was van meet af in feite niets anders dan een van de tactieken van de Oostbloklanden om de „Vrije Wereld” in slaap te sussen en wind in de zeilen te blazen van alle activiteiten van de organisaties die naar ontwapening streven.

Het is goed steeds het woord van Solzenitsyn te horen: „Als u verder slaapt bent u allen verloren!”

P.S. De op 10 dec. 1948 opgestelde „verklaring” kreeg bij stemming daarover in de U.N.O. 48 stemmen. De communistische staten onthielden zich van deze stemming!

kerknieuws

UTRECHT-CENTRUM — Uit het Kort Verslag van de kerkeraadsvergadering van 23 januari 1978: „In verband met de komende emeritering van Ds Visser (vermoedelijk in 1979) wordt voorgesteld reeds nu een tweede predikant te benoemen, die te zijner tijd onze dominee kan opvolgen. Dit betekent, dat de gemeente tijdelijk twee predikanten heeft. De Raad is ervan overtuigd, dat de arbeid van een gemeente van 550 leden in deze tijd een zeer zware taak voor één predikant is. Ook gezien de bijzondere leeftijdsopbouw. Een kleine commissie wordt benoemd om het voorstel (na overleg met de commissie van beheer) voor verdere bespreking te concretiseren.”

LEERDAM — Volgens het verslag van de kerkeraadsvergadering d.d. 9 januari

Ontmoetingsdag in de IJsselhal Zwolle

Zaterdag 22 april 1978 D.V.

Apart programma
voor de kinderen.

Crèche voor de
baby's.

Reserveer die dag!

Nadere berichten
volgen.

1978 heeft de kerk van Utrecht-C. in een brief het voornemen uitgesproken de steun aan het zendingswerk van de kerk van Leerdam te willen beëindigen, uiteraard met een behoorlijke overgangstermijn. Zij stelt, dat de met Leerdam samenwerkende kerken zonder haar (en eventueel ook de andere kerken in de regio Utrecht) wel kunnen doorgaan zonder in ernstige moeiten te geraken. De kerkeraad van Leerdam is het hiermede uiteraard niet eens en zal dit ook aan de kerk van Utrecht-Centrum duidelijk kenbaar maken. De kerk van Leerdam heeft de steun van bovengenoemde kerken hard nodig, zeker nu het in het voornemen ligt te komen tot het beroepen van een tweede zendeling.

ALMERE

— nieuwste stad van Nederland —
Het is al weer ruim een jaar geleden dat de eerste bewoners zich hebben gevestigd in de nieuwste stad van Nederland. Dit is gebeurd in de eerste van de vier of vijf woonkernen waaruit Almere te zijner tijd zal bestaan, Almere-Haven. Het inwonertal is inmiddels de duizend al gepasseerd. De stad is tot leven gekomen en allerlei voorzieningen worden gebruikt. Het ligt in de bedoeling nog dit jaar een begin te maken met de bouw van de eerste woningen in de hoofdkern Almere-Stad.

Ook het kerkewerk in de nieuwe stad is begonnen.

Wat onze beide kerken betreft weten de gemeenten in Lelystad — zelf enkele jaren geleden geïnstitueerd vanuit Dronten zich verantwoordelijk voor het kerkewerk in Almere. Niet in de laatste plaats doordat haar predikant, ds A. Broersma, destijds is beroepen in samenwerking met de chr. geref. deputaten tot steunverlening aan de kerken in de IJsselmeerpolders.

Van beide gemeenten heeft zich inmiddels een gezin in Almere-Haven gevestigd. Zodra er mogelijkheden zijn zullen er kerkdiensten in Almere-Haven worden belegd. Beide kerkeraden hopen dan ook hartelijk dat er zich spoedig nog een aantal gezinnen van onze gemeenten in Almere zullen vestigen.

In dat verband het volgende verzoek: wanneer er gezinnen van onze beide gemeenten zijn van wie het welhaast zeker is dat ze zich binnen afzienbare tijd in Almere zullen vestigen, willen zij dan spoedig contact opnemen met de kerkeraden in Lelystad?

Wij kunnen dan proberen voor een stukje

kerkelijke opvang te zorgen; tegelijk kunnen wij er mee rekenen bij het voorbereiden van de plannen voor een eigen kerkelijk leven in Almere.

Dit contact kan ook worden gelegd met het eerste gezin van onze beide kerken dat zich in Almere-Haven heeft gevestigd en dat door beide kerkeraden tot kontaktadres is benoemd; het zijn broeder en zuster Landman-Bouknecht, Schoolwerf 42, Almere-Haven, tel. 03240-10213.

Raden van de Chr. Ger. Kerk en de Geref. Kerk (vrijg. b.v.) Lelystad.
W. Heeren, Karveel 58-56, (CGK)
tel. 03200-22708
J. F. Sollie, Breehorn 43 (GKV)
tel. 03200-21560

nieuws uit breder kring

Op zaterdag 4 maart a.s. zal prof. dr. ir. E. Schuurman spreken op een bijzondere studievergadering, uitgaande van het Centrum voor Reformatorische Wijsbegeerte (CRW).

Onderwerp: Marxisten over een ethiek voor de techniek.

Plaats: 'de Aark', Duivenkamp 844, Maassenbroek (station Maassen).

Aanvang: 10.00 uur.

Vrije toegang; discussie behoort tot het programma.

Informatie: CRW, Postbus 149, Maarsse (03465-60945).

In de Paasweek hoopt het Internationaal Reformatorisch Verbond zijn tweejaarlijkse conferentie te houden, deze keer in Frankrijk in Aix-en-Provence. Het thema van de conferentie, die zal worden gehouden in samenwerking met de Faculté Libre de Théologie Réformée, zal zijn: *De zin van onze dagelijkse arbeid nu in het licht van de christelijke toekomstverwachting.* Naast bijbelstudies rondom dit thema door prof. Pierre Courthial zullen lezingen worden gehouden o.m. door dr. André Coste, fysicus, Sander Griffioen (Canada), Rosamunde Reich, landschapsarchitecte, en prof. B. Goudzwaard. Niet-leden zijn eveneens hartelijk welkom! Ook kan nog worden vermeld, dat — tegelijk met de conferentie — een tentoonstelling van werken van christen-kunstenaars wordt georganiseerd in de daarvoor bestemde tentoonstellingsruimte van het Bureau voor Vreemdelingenverkeer, met bijdragen o.m. uit Engeland, Frankrijk en Nederland.

Uitnodigingen (met aanmeldingsformulier) kunnen worden aangevraagd bij het Nederlandse secretariaat: Heemraadsingel 38, Mijdrecht, tel. 02979-5030.

Zaterdag 11 maart a.s. houdt de Evang. Omroep in Amsterdam een congres, waarop de filosoof en theoloog dr. Francis Schaeffer nader hoopt in te gaan op

WAAR EN HOEDANIG BEVINDEN ZICH DE DODEN?

5e druk '77

Uitgave:

Comité De Waarheid der schriften
Rotterdam. Tel. 010-652972. Giro 346974
Prijs f 4,90 franco thuis.

de t.v.-serie „Hoe zouden wij dan leven?“ Evenals in de t.v.-serie komen op het congres de twee wegen aan de orde die de mens kan gaan: de weg van het bijbelse christendom, dat uitgaat van vaste bijbelse maatstaven, of de weg van het humanisme, dat uitgaat van de mens die zichzelf tot norm stelt.

Op het congres staan vragen centraal als: Waartoe leiden de wegen van humanisme en christendom en waar zijn we vandaag terechtgekomen? Waarom is het niet meer veilig op straat? Wat worden de normen

voor de samenleving van morgen? Is er toekomst?

Plaats: Vrije Universiteit, De Boelelaan 1105, A'dam-Buitenveldert. Aanvang is 10.30 uur. De toegangsprijs is f 10,—, incl. het tekstboekje. Desgewenst kan men deelnemen aan een verzorgde lunch à f 13,50 (incl. 4 consumptiebonnen voor koffie en thee). Toegangs-, resp. lunchkaarten kunnen worden besteld via postgiro 12.60.600 t.n.v. E.O., Hilversum, onder vermelding van „Congresdag Schaeffer“

De Heere verlosse uit een moedig gedragen lijden, onze innig geliefde moeder en oma

Francisca Bernardina Louise van Stempvoort-Ostermann

Zij bereikte de gezegende leeftijd van 77 jaar.

*Ik ben moe door mijn roepen,
mijn keel is hees, mijn ogen
zijn bezweken van het uitzien naar mijn God.
Ps. 69 : 4*

Utrecht: M. G. A. Dorhout Mees-van Stempvoort
E. J. Dorhout Mees
en kinderen

Arnhem: F. B. L. Been-van Stempvoort
K. Been
en kinderen

Arnhem: D. C. van Stempvoort
A. W. van Stempvoort-Boers
en kinderen

Leiden: N. W. de Waard-van Stempvoort
en kinderen

Vreswijk: M. H. van Stempvoort
C. J. van Stempvoort-Pos
en kinderen

Arnhem: Dick en Martin Dral

Velp (Gld.), 18 februari 1978

„De Beukenhof“, Rozendaalselaan 32

Correspondentie-adres: Menthensbergseweg 25, Arnhem

De begrafenis heeft plaats gevonden op woensdag 22 februari l.l. op de Algemene Begraafplaats te Vreeswijk.

CHRISTELIJKE SCHOLENGEMEENSCHAP RIJSWIJK

Volmerlaan 2

Rijswijk

vraagt

DOCENTEN

t.b.v. voornamelijk vwo- en havo-klassen

godsdienstonderwijs voll. betr.

1e graad

(een geïnspireerd predikant of leraar met hart voor jeugd en onderwijs)

oude talen

± 20 uur 1e graad

Frans

6 à 9 uur 1e of 2e graad

Duits

± 26 uur 1e graad

Engels

26 à 29 uur 1e graad

wiskunde

26 à 29 uur 1e graad

natuurkunde

± 8 uur 1e of 2e graad

muziek

± 12 uur 1e graad

handvaardigheid

± 20 uur 1e graad

Van sollicitanten wordt verwacht dat zij de prot.-chr. geloofsovertuiging zijn toegedaan.

Ook studerende kunnen, evt. voor een kleiner aantal uren, reflecteren. Informatie en sollicitatie bij de directeur, Drs J. Kleisen, tel. overdag 070-99.95.27, 's avonds 070 - 98.43.82.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker; Drs H. de Jong; Mr. dr J. Meulink; D. W. L. Milo; Ds E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller, Riouwstraat 59, 1521 SC - Wormerveer
Tel. 075-282589.

Adres voor de rubriek Kerknieuws:

Ds O. Mooitweer, Volksparksingel 45, Enschede, tel. 053-310259

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen“, Nootgedacht 3, Zeist,
tel. 03404 - 12452.

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38, Leersum, tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 39,— per jaar of f 20,— per halfjaar.

Buitenland f 45,— per jaar of f 60,— per luchtpost.
Giro 40 49 45.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 dec. eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.